

כתובת האתר של ישיבת "אשרי האיש" – ההרצאות של הרב יוסף צ. בן-פורת

www.emuna.info

שיחתו השבועית של

ראש הישיבה – הרב יוסף צ. בן-פורת

איסור אכילת חלב ודם ומשמעותם

פרשת צו

שחמשת הלאוין באו לאסור חמשה מצבים שונים של שם: אחד לדם קודשים, אחד לדם חולין, אחד לדם האברים, אחד לדם התמצית ואחד לדם הכיסוי. היינו, דם חיה ועוף שכיסהו בעפר, וחזר ונתגלה, גם הוא אסור באכילה, שלא נאמר שבטל אגב הקרקע וכשאוכל אותו, הוא כאוכל עפר בעלמא ולא יתחייב משמיענו הפסוק, שלמרות זאת חייב (כריתות ד, ב רש"י ד"ה אלא). יוצא אפוא, שהאוכל כזית מן הדם במזיד, חייב כרת (משנה כריתות פ"א, מ"ב רמב"ם מאכ"א פ"ו, ה"א). ושלוש פעמים חזרה התורה על איסור הכרת, ולמדו חז"ל (כריתות ד, ב) שבאו ללמדנו, שבשלשה מצבים יש חיוב כרת: האחד לדם חולין, השני בדם קודשים – שבא מקורבנות והשלישי בדם כיסוי. אם אכל או שתה דם האיברים או דם התמצית, עובר רק על לאו שאין בו כרת. כיון שאיסור כרת יש רק על דם שהנפש יוצאת בו. אם אכל בשוגג, חייב חטאת כדין כל חייבי כריתות. איסור דם, הוא אחד מן הדברים שבהם בא כתוב מיוחד, להזהיר אנשים מבוגרים שאסור להם לתתו, אף לקטנים שנאמר "כל נפש מכם לא תאכל דם". שפסוק מיותר הוא, שהרי היו כבר כמה פסוקים שאסרו את הדם, אלא, שבא ללמדנו, שנאסר עלינו לתת דם אף לילדים קטנים

"כל חלב שור וקֶשֶׁב נֶעֱזַל לֹא תֹאכְלוּ... כִּי כָל אֹכֵל חֶלֶב מִן הַבְּהֵמָה וּגְוִי וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מֵעַמִּיתָ" (ויקרא ז, כג-כה).
וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם לְעוֹף וּלְבְּהֵמָה: כָּל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל כָּל דָּם וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיתָ" (שם, כו-כו).

באמצע פרשת הקורבנות, ציווה הקב"ה שלא נאכל חלב של בהמה טהורה. ולא נאכל או נשתה דם של בהמה, חיה ועוף. והנה הקפידה התורה על איסור זה מאוד, הרבה יותר מאשר על איסורי הבהמות הטמאות, נבילה, טריפה ואף חזיר, שאיסורם הוא מצוות לא-תעשה. ואילו איסור חלב ודם, של בהמה טהורה, שנשחטה ונמצאת כשורה, הוא לא-תעשה, שיש בו כרת.

בהרבה מקומות הזהירה התורה על אכילת הדם. "וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ" (שם ג, יז). "כָּל נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא תֹאכַל דָּם" (שם יז, יב). "דָּם כָּל בֶּשָׂר לֹא תֹאכְלוּ כִּי נֶפֶשׁ כָּל בֶּשָׂר דָּמוֹ הוּא" (שם, יד). "כֹּךְ הָדָם לֹא תֹאכְלוּ" (דברים יב, טז). "כֹּךְ חֵזֶק לְבָלְתִּי אֶכֶל הָדָם כִּי הָדָם הוּא הַנֶּפֶשׁ" (שם כג-יד). הרי שאיסור זה מופיע בחמשה לאוין שונים, שבאו לאסור אותו בכל האופנים, ופירשו חז"ל בתושב"ע,

של אדם, ושתהיה הנפש שבהם
לכפרה לאדם, בקרבים לפניו
יתברך, לא שיאכלוהו כי אין
לבעל נפש שיאכל נפש, כי
הנפשות כולן לאל, הנה **כנפש**
האדם וכנפש הבהמה לו הנה
ומקרה אחד להם כמות זה כן
מות זה ורוח אחד לכל (קהלת ג,
יט)..."

בטעם הראשון, שנותן רבינו, הוא
מתמודד עם שאלה יסודית מאוד, מה
זכותו של האדם להרוג בעל חיים ולאכול
את בשרו. האין בכך מן האכזריות
וההתנשאות? ותשובתו: האדם הוא 'כתר
הבריאה' מפני, שהוא היחיד שמכיר את
בוראו ומהווה את 'הצלם אלוקים' עלי
אדמות. ולכן, בכך שהאדם אוכל את
בשר הבהמה, מתעלה הבהמה. ניתן
לפרש זאת על פי דבריו של הרמח"ל
(מס"י, פ"א) "כי הנה **עילוי גדול** הוא
לבריות כולם, בהיותם משמשי **האדם**
השלם המקודש בקדושתו יתברך".
כלומר, אין זו אכזריות ופגיעה בבהמה
הנאכלת, אלא, אדרבה, זכות ועילוי הוא
לה, להיאכל וליהפך לחלק מן האדם
השלם.

אמנם, אמרו חז"ל (פסחים מט, ב) ע"ה
אסור לאכול בשר. ופירשו רבותינו,
שאדם שכל הנהגתו היא כעם הארץ –
מבלי ערכים רוחניים המרוממים את
האדם לעבר הבו"ת, אלא, חי חיים
ארציים: אוכל, שותה, עובד, פו"ר
וכדומה, הרי שחיו דומים לחיי הבהמה.
גם היא אוכלת, שותה, עובדת, פו"ר
וכדומה. א"כ מה זכות יש לו, לאכול את
הבהמה או החיה?! [הרי לנו שחז"ל
הקדימו את האידיאולוגיה של
הצמחונים וארגוני צער-בעלי-חיים באלף
וחמש מאות שנה]. אולם, אם הוא מתנהג
כתלמיד חכם שהאמת, הצדק והיושר הם
נר לרגליו, הוא חותר להגיע לשלמות –
זה פירוש של 'האדם השלם'! המוזכר
בדברי הרמח"ל. מפני שאדם שלם אין
בעולם הזה, אלא, שמי שחותר לשלמות
ומצטער על כך שהיא חסרה לו, ומתחבר
ולומד ומתבטל לאנשים שיותר שלמים
ממנו, הוא הרשי להיקרא 'אדם שלם'.
וכשאיש זה אוכל בהמה, לא רק שלא
נגרם לה צער, אלא, נגרמה לה 'קורת-
רוח', שכן עלתה דרגה ממין בעל-חיים,
למין 'צלם אלוקים'. והבן זאת!

אולם, כאן ניתן לשאול, אם אכן
'טוב' לבהמה להיאכל על ידי 'האדם
השלם', אם כן, למה את דם הבהמה

שעדיין פטורים מן המצוות (ויקרא יז, יב
תו"כ שם, ובריייתא קיד, א).

גם באיסור חלב, מופיעים שני
לאוין, "כל חלב וכל דם לא תאכלו"
(ויקרא ג, יז). "כל חלב שור וקש"ב נעז לא
תאכלו: וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה
לקל מלאכה ואכל לא תאכלו" (שם ז,
כג-כד). ופרשו חכמים (כריתות ד, ב. רש"י ד"ה
קסברי) שפסוק אחד בא לאסור חלב
מבהמת קודשים, והפסוק השני בא
לאסור, חלב אף מבהמת חולין. האוכל
במזיד כזית חלב, בין מבהמת קודשים
ובין מבהמת חולין, חייב כרת. ואם אכל
בשוגג, חייב קורבן חטאת (משנה ראשונה
בכריתות. רמב"ם מאכ"א פ"ז, ה"א. ושגגות פ"א,
ה"ד).

טעמים רבים, ביארו ראשונים וגם
אחרונים, בסיבה שאסרה התורה את
החלב ואת הדם. הרמב"ם בספר המצות
(שורש תשיעי) וכן רבינו בחיי (דברים יב, כג)
הדגישו, **שאיסור הדם מופיע שבע**
פעמים בתורה. הרמב"ן בפרשת אחרי (יז,
יא) מביא את דעתו של הרמב"ם (מו"נ ג,
מו): שאכילת הדם הייתה מנהג של מנבאי
העתידות ועובדי ע"ז, ולכן הרחיקה
אותנו התורה מאכילת הדם. הרמב"ן
מגיב על פרשנות זו:

"ואלו דברים מיושבים,
אבל הכתובים לא יורו כן,
שהם יאמרו תמיד בטעם
האסור, כי נפש כל בשר **דמו**
בנפשו (פסוק יד), כי נפש הבר
בדם הוא (פסוק יא), והחזיר
במשנה תורה (דברים יב, כג) רק
חזק לבלתי אכול דם כי **הדם**
הוא הנפש ולא תאכל הנפש
עם הבר."

כלומר, מלשון הכתובים משתמע,
שסיבת איסור הדם, אינה כדי למנוע את
האדם מישראל, מלהיגרר לעבר מעשים
אסורים ושליילים, אלא, שאיסור הדם
טמון בו בעצמו. יש בו מן העוצמה
והזהות הבהמית, יותר מאשר בבשר
הבהמה ובעצמותיה. על כן, לדעת רבינו
ז"ל, עלינו לחתור ולחפש אחר משמעות,
עמוקה יותר, שתנבע מעצם היצור
הבהמי.

"והראוי שנפרש בטעם
איסורו, כי השם ברא כל
הנבראים התחתונים לצורך
האדם. כי הוא לבדו בהם,
מכיר את בוראו... **כי חיותם**
בעבור האדם. והנה התיר
גופם אשר הוא חי, בעבור
האדם, שיהיה להנאתו ולצרכו

השתייך לעולם החי – אותו בשר מתחבר לגוף האדם, והופך לעצם מעצמיו ובשר מבושרו. ברם, כאן אורבת הסכנה, שהנפש – של החיה והבהמה – שמשכנה בדם (ניעוין, רמח"ל, "דרך השם" ח"ג, פ"א סעי' ב, עמ' 90), לא תיספג ותתחבר לנפשו של האדם ותוריד אותו מדרגת 'צלם אלוקים', לדרגה נחותה יותר.

אמנם, ידוע מספרי ההיסטוריה, שבזמן הקדום, נהגו עמים מסוימים להשקות את הלוחמים, בטרם צאתם לקרב, בדם של בהמות וחיות, וזאת כדי, לעורר בהם את מידת האכזריות, שתגרום להם, שילחמו ביתר עוז ועוצמה, כנגד האויבים!

את איסור החלב, נטו רוב הפרשנים לפרש, שסיבתו או מחמת שהוא מזיק לגוף, או מפני שנהוג להקריבו להשי"ת על גבי מזבח, אי לכך, גנאי הוא שיאכל אותו האדם. ולכן, נאסר רק החלב של הבהמה, שממנה מקריבים על גבי המזבח, ולא חלב החיה, מאחר שאיננה קרבה במזבח. ובכך מוסברת העובדה, ששני איסורים אלה, חלב ודם, מופיעים באמצע פרשת הקורבנות ולא בתוך פרשת מאכלות אסורות.

אולם, יתכן וניתן לתת הסבר נוסף, הקשור לתחום המודעות של האדם.

בתורתו של רבי שמעון בר-יוחאי למדנו:

"שֶׁלֶשָׁה שְׁאָכְלוּ עַל שֶׁלֶחַן אֶחָד וְלֹא אָמְרוּ עָלֵיו דְּבָרֵי תוֹרָה, כָּאֵלוּ אֶכְלוּ מִזִּבְחֵי מִתִּים, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כח, ח), 'כִּי כָל שֶׁלֶחֶנוֹת מִלְּאוּ קִיא צֹאָה בְּלִי מְקוֹם'. אֲבָל שֶׁלֶשָׁה שְׁאָכְלוּ עַל שֶׁלֶחַן אֶחָד וְאָמְרוּ עָלֵיו דְּבָרֵי תוֹרָה, כָּאֵלוּ אֶכְלוּ מִשֶּׁלֶחֶנוֹ שֶׁל מְקוֹם בְּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל מא, כב), 'וַיִּדְבֹּר אֵלַי זֶה הַשֶּׁלֶחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' ' " (אבות ג, ג).

"כל זמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על ישראל ועכשיו שלחנו של אדם מכפר" (ברכות נה, א).

אם נתבונן על מכונה או מכונית, מעשה ידי האדם, נראה לפנינו את גוף המכונית, הכוללת את השלד על כל חלקיו. למן המנוע והגלגלים ועד למושבים ולמגבים, כל אלה הם מלאכת

אסור לאכול? נלענ"ד שההסבר הוא, כש"כ הרמב"ם (שמונה פרקים) שהנהגת האמת נמצאת בדרך האמצעית, כך נ"ל לפרש את דברי הרמב"ן, שאכילת הבהמה אמנם הותרה, ברם, אכילת דם הבהמה, שבה נמצאת זהותה – 'אישיותה הבהמית' – שהיא נפשה, זאת כבר פעולה שיכולה להשריש באדם אכזריות.

גם ספר החינוך כתב:
 "וְאֶפְשָׁר לומר בְּדָם עוֹד כִּי מִלֵּב רֵעַ מִזֶּה, שֶׁהוּא כֵּעַ הַמִּזְג, יִהְיֶה בְּאִכְלָתוֹ קֶצֶת קִנְיִן בְּמִדַּת אֲכִזְרִיּוֹת שֶׁיִּבְלַע הָאָדָם מִבְּעָלֵי חַיִּים כְּמוֹתוֹ בְּגוֹף, אוֹתוֹ הַדָּבָר שֶׁבָּהֶם, שֶׁהַחַיּוֹת מִמֶּשׁ תֵּלִי עָלָיו, וְנִפְשָׁם נִקְשָׁת בּוֹ, כִּי יָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ לְבִהְמוֹת נֶפֶשׁ, יִכְנוּק הַחֲכָמִים נֶפֶשׁ חַיִּינִית, כְּלוּמַר שֶׁאֵינָה שְׂכָלִית" (מצוה קמח).

ממשיך הרמב"ן (שם)
 "מן הידוע עוד, כי הנאכל ישוב בגוף האוכל והיו לבשר אחד, ואם יאכל אדם נפש כל בשר והוא יתחבר בדמו והיו לאחדים בלב תהיה עובי וגסות בנפש האדם, ותשוב קרוב לטבע הנפש הבהמית אשר בנאכל... כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא, כי לכל בשר באדם ובבהמה נפש בדם. ואין ראוי לערב הנפש הנכרתת בנפש הקיימת, אבל תהיה לה כפרה על המזבח לרצון לפני ה'.

וזה טעם, על כן אמרתי לבני ישראל - בעבור שהדם הוא הנפש ואין ראוי שתאכל הנפש את הנפש, ואני חמלתי על נפש האדם ונתתיו להם על המזבח שתהיה נפש הבהמה מכפרת על נפשו ושנו בספרי (ראה עו), רק חזק לבלתי אכול הדם (דברים יב, כג), רבי יהודה אומר מגיד שהיו שטופים בדם וכו' כי הדם הוא הנפש, להגיד מה גרם ולא תאכל הנפש עם הבשר וגו'".

טעם שני נותן רבינו: ישנה הקבלה בין האדם לבין שאר היצורים. לאדם גוף ונפש, גם לעופות, חיות ובהמות גוף ונפש. כשאוכל האדם בשר מן החי, הרי שגופו מתחבר אל הבשר הנאכל, שהיה עד עתה בדרגה נחותה ממנו – שכן,

המקיף אותו. חלקן נמצא באוויר, חלקן בקרקע וחלקן בגופותיהם של בעלי חיים אחרים, או בתוך צמחים. לדוגמא: כדוריות הדם האדומות, מתפרקות לאחר מאה ועשרים יום, ישנם תאים אחרים, שמתפרקים לאחר חמישה חודשים, ויש כאלה שממשיכים לפעול שבעה חודשים. אולם, לאחר שנה, מלבד תאי המוח והעצבים, שאינם מתחלפים, כל הגוף כבר התחלף. תופעה זו מוגדרת בשפה המדעית – מטבוליזם.

נמצא, שזהותו של האדם מתקיימת כרצף פונקציונאלי, תפקודי. זאת אומרת, כיצור מתפתח. לא ניתן לזהות את האדם כיצור בעל מסה חומרית מסוימת, כמו שאנו יכולים להגדיר את עולם הדומם. ניתן אפוא, לנסח נוסחה מעניינת מרתקת, כאנלוגיה למשפט המפורסם של הפילוסוף הנודע: "אני חושב סימן שאני קיים!" – **"גופי מתחלף סימן שאני חי"**! ומרגע שגוף האדם זהה לגוף שהיה לו אתמול, הרי ניתן להגדיר אותו כאדם מת.

אותו איש מדע, נתן דוגמא מעניינת: מצאו חנוטים מצריים שמתו לפני אלפי שנים. והנה, טכניקת החניטה, הצליחה לשמר את גופם, כפי שהיה לפני שלשת אלפים שנה. האם יכולים אנו לומר ש'המומיה' שלפנינו היא אותו פרעה שחי אז? ברור שלא. לא ולא! אין זה פרעה, זה אמנם החומר שהיה של פרעה, ואפילו צורתו לא השתנתה, ברם, אין זה פרעה.

נסכם את המהלך שהלכנו בו כך: אדם מת, מוגדר בהגדרה חומרנית, כמות החומר אשר בו. **אדם חי, מוגדר בהגדרה רוחנית, מה מתחולל בנפשו ומה הוא מחולל!**

יוצא אפוא, שהחתול, אינו גוף החתול, אלא, ההתנהגות החתולית, בהמה, אינה גוף הבהמה, אלא, התנהגות בהמית, אדם, אינו גוף האדם, אלא, התנהגות נעלית, מוסרית ורוחנית, אשר בה נתייחד מין האדם.

נחזור אפוא, אל עומק הבנת הדברים. כשם שגוף המכונית, מונע על ידי הבעירה שנוצרת על ידי האוויר והדלק, שנפגשים במנוע המכונית, כך גופם של בעלי-החיים, מונע על ידי האוויר 'והדלק', שנפגשים בתוך תאי הגוף אשר בכל אחד מהם, ישנו מנוע לייצור אנרגיה. הדם, הוא זה שמסיע את האוויר אל מיליארדי התאים שבגוף, על ידי מיליארדי כדוריות-אדומות,

מחשבת נפלאה מאוד. עד שניתן לומר בשפת המשל, 'שאין בעל הנס מכיר בניסוי'. מתוך, שלא הכרנו את 'עולם הסוסים והמרכבות', אין בלבנו התפעלות על המהפכה האדירה שחוללה המכונית, בחיי האנושות, עד שלא ניתן כלל לתאר את הציביליזציה של הדורות האחרונים ללא המכונית. אולם, אותה מכונית המדהימה במורכבותה, אין בה שום כוח ועוצמה להסיע אחרים, ואף לא את עצמה, מבלי שיהיה במיכלה דלק! אז, ורק אז, לאחר שיתחברו במנוע של המכונית הדלק יחד עם החמצן שבאוויר, תתחולל בעירה. הלהבה הפנימית, היא זו שבכוחה להניע ולהסיע את המכונית על כל יושביה. אם נמשיך במשל נוכל לומר: המכונית היא 'הגוף', והדלק הוא 'הנפש'. כשם שגוף בלי נפש לא זז, כך מכונית בלי דלק לא זזה.

נעבור כרגע למציאות בעולם, הבה נתבונן על כל יצור חי – אריה, חתול, פיל, או לעבר האדם, בכבודו ובעצמו – ונבחין שהוא למעשה אוסף של חומר מעולם הדומם. אצל הלוויתן כמות החומר יכולה להגיע עד שלושים טון, אצל הפיל כשלשה טון, ואצל האדם בממוצע, שבעים עד שמונים ק"ג. אפשר גם לפרט ממה החומר מורכב: חלבון, סידן, ברזל, זרחן, גופרית, מגנזיום, יוד ועוד כהנה וכהנה חומרים רבים ושונים, ואפילו קובלט, שהוא יסוד רדיואקטיבי. המומחים אף יכולים לומר, מה היא הכמות המשוערת של כל אחד מהחומרים בגוף האדם.

הבה נשאל את השאלה: האם יהיה זה נכון לומר, שהאדם הוא: עשרים ק"ג עצמות, חמישים ק"ג בשר, ששים גרם זרחן, מאה גרם ברזל וכיוצא ב? ברור, שזו הגדרה טיפשית ואף מעליבה, להגדיר את האדם באופן זה!

אולם, אז תשאל השאלה, אם כן, איך באמת נגדיר את האדם?

אצטט מתוך מאמר שכתב אחד מגדולי אנשי המדע: האורגניזם מוסיף לשרוד כל זמן שהוא מתקיים כגוף חי. גם אם לכאורה, מבנהו ומימדיו אינם משתנים, למעשה הוא מחליף את חומריו, בכל עת ובכל שעה! בסופה של תקופה מסוימת, שבה הוא נראה, כאילו לא השתנה, אם נבדוק אותו נמצא, שהמולקולות והאטומים שנמצאים בו כעת, לא היו בו לפני שנה. אותן מולקולות שהיו בו לפני שנה, כבר לא נמצאים בגופו, והם מפוזרים בכל העולם

העולם הטבעי וישראל נבראו גם כן קודם שנברא העולם הטבעי. לכך כל ענין התורה שהיא בשמיני כי **הטבע היא תחת מספר שבעה** ומה שהוא על הטבע הוא שמיני, כמו שיתבאר בפרק שאחר זה. ולכך היא לאומה הישראלית, אשר בחר ה' יתברך לחלקו והם הם נתיחדו בפעולות הא-להיות שהם מצות התורה לפי מדריגת נפשם הא-להית במה שהיו מוכנים לנבואה ורוח הקדש ולהיות השכינה ביניהם" (תפארת ישראל פ"א).

סיכום: דם וחלב נאסרו בתורה באיסורים חמורים שיש בהם כרת. ראשונים נתנו בכך פירושים שונים: א. בגלל שמקריבים אותם למזבח. ב. אכילת הדם היא התאכזרות לחיה. ג. אכילת הדם יוצרת אצל האדם, תכונות רעות. ועוד טעמים.

ההסבר שאנו נתנו: גוף האדם וגוף הבהמה שווים בחייהם, וחוזרים ומתפרקים בצורה זהה לאחר מותם. השוני בין האדם לחיה, הוא בהתנהגות. מכיוון שהתורה התירה לאדם לאכול את גוף הבהמה, רצתה להתרות בו שלא יסגל לעצמו, את צורת החיים וההתנהגות של הבהמה.

שמחברות אליהם, בריאות, את המולקולות הקטנות של החמצן. מצבורי החלב שבאדם, הם למעשה, מאגרי חומר-הדלק שנשמרים בגוף, לצורך הבעירה הפנימית.

הרי שההתנהגות החייתית או הבהמית, נוצרת על ידי הדם והחלב של אותו ייצור. בכך שהתורה אסרה על האדם לאכול את החלב והדם, באיסור חמור עד מאוד, איסור כרת, למרות שבאו מבהמה טהורה וכשרה, היא באה ללמד אותו, שעליו להיזהר לבל תהיה התנהגותו דומה לזו של הבהמה, אשר כל מציאות חייה היא עולם גשמי, ומכאן שמה: בה – מה, כלומר, אין בה ולא כלום מן הרוחניות.

יתכן, שזאת הסיבה שהתורה הזכירה **שבע פעמים את איסור הדם**, כמו שציינו הרמב"ם וספר החינוך. הלא ידוע, שהמספר **שבע מסמל את עולם הטבע**. כל הנבראים כולם, נמצאים במסגרת עולם הטבע: הדומם, הצומח והחי ואף המדבר. לכן, המספר היסודי של העמים הוא שבעים. רק ישראל, ששמו של הקב"ה מעוגן בתוך שם, וזכו ונקראו "בְּנֵי לְמִקְוֹם" (אבות פ"ג, מ"ד), יכולים לצאת מחוץ למסגרת עולם הטבע, מחוץ לחוקיות האינסטינקטים, היצרים והדחפים. לכך יכולים הם להגיע, בעזרת התורה שבכתב ושבע"פ, שניתנו להם בסיני, לעולם של חיים רוחניים. כמו שאמרו חז"ל (קידושין ל, ב) "בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין". אי לכך, אם האדם מונע על ידי הדם הבהמי, אין בינו לבינה ולא כלום. אולם, אם הוא מונע על ידי "נִחְיֵי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכָנוּ" ופירשו רבותינו ז"ל, שזו תורה שבע"פ, הרי שהוא אותו אדם, שעליו נאמר (ישעיה מט, ג) "יִשְׁכָּאֵל אֲשֶׁר בָּן אֶת־פֶּאֶר".

מן הראוי להביא את דבריו של המהר"ל:

"ומפני כי עכו"ם הם מן העולם הטבעי לכך היו שבעים אומות, כי עולם הטבע נברא בשבעת ימי בראשית, וכנגד שבעת ימי עולם הטבע היו שבעים אומות כנגד כל יום עשרה. והאומה היחידה היתה על הטבע והיא כנגד השמיני כי השמיני הוא על הטבע, ולכך ראויה לישראל התורה שהיא על עולם הטבע, והתורה נבראת קודם שנברא